

NÄR BLIR DET NORMALT?

Det började med lite resor här hemma och i närområdet. Nyfikenheten gjorde att vi började titta ut i Europa på vilka resmål vi ville se och vilka som var rimliga att besöka under en veckas tid på hösten.

Vi, det var alltså undertecknad och mina kollegor Johan, Lars och Ola. Alla med ett stort intresse i militärhistoria. Under mer än 15 år hann vi besöka några av de mest intressanta platserna. Vid varje resa försökte vi ha ett grundtema, även om det blev många utvikningar. Vi hade till exempel: Krigs- och militärmuseum, Atlantvallen, Finska vinterkriget, I nazismens fotspår och mycket annat. Länderna blev många: Danmark, Norge, Finland, Tyskland, Polen, Frankrike, Belgien, Nederländerna, Tjeckien, England och Malta. Ingen resa var den andra lik, och varje resa lämnade också bestående intryck. En tidig morgon, vid soluppgången, på Omaha Beach berörde oss alla. Bastu och efterföljande middag med krigsveteraner i Helsingfors. Utställning i gammalt tjeckoslovakiskt artillerivärn under en militärhistorisk helg. Kaffe och choklادتårter i Hitlers örnäste i Obersaltzberg.

I Danmark kallades vi för Bunker-Tosser. Här en bild på mina vänner och kollegor från många resor i Europa genom åren. Från vänster Johan Andréé, Lars Dahlbom och Ola Morin. Jag hoppas verkligen att det snart kommer en tid då vi åter kan ta upp resandet till spännande och intressanta platser.

Trots alla resor finns det många platser kvar som är värda att besökas. Men också många platser att besöka igen! Normandie med invasionskusten har alltid varit favoritmålet både för våra egna resor, men också som researrangörer. Hela området är ett enda stort militärmuseum, känns det som, och det finns alltid

något nytt att upptäcka.

Vilka är dina egna reseminnen? Hör gärna av dig och berätta. Eller du kanske redan sitter och planerar för den stora utflykten?

VILL DU SE DIN BILD PÅ OMSLAGET?

FORT & BUNKER
VÄRTOEN!
TAGGTRÄDSKUST
KSRG GRUVAN
BATTERI DALOM
DET BARA FÖRSVANN!

DIN BILD?

WWW.BUNKER.NU

Här kanske andra läsare kan få se din bild, eller bilder!

REGLER FINNS PÅ SIDAN 6

Nu har du chansen att få se någon, eller några av dina bilder på omslaget till kommande utgåvor av tidningen FORT & BUNKER.

Skicka in din bild, eller bilder, till oss för bedömning. Vi söker bilder till 2021 års utgåvor, både fram och baksida, alltså totalt 8 bilder.

Läs villkoren och de tekniska specifikationerna. Naturligtvis går du inte lottlös! Fotografen till den, eller de bilder som publiceras i varje nummer får ett abonnemang på tidningen under två år(!) VÄRDE 660 KRONOR! Dessutom får du glädjen och äran att se din bild på tidningens

framsida. Naturligtvis publicerar vi också fotografens namn i anslutning till bilden.

Så vad väntar du på? Bilden/bilderna behöver inte vara nytagna, men det måste vara DU som har tagit bilden/bilderna.

Hemvärnsmannen själv, Axel Johansson, Östra Vemmenhög, en av de beredskapssoldater som vaktade planet. Bilden är från hans grundutbildning vid dåvarande I 25, då förlagt i Lund. Foto: privat.

Från en av tidningens läsare, Nils Johansson, kom ett brev med lite information om händelsen:

"Hej, angående nödlandningen vid Tofthögs gård 1944 kan jag berätta att min vagger stod i Ö Vemmenhög (1946) och vår järnvägsstation var Toft hög. Socknens lärare, Johan Schlyter, var hemvärnsschef och min far var menig hemvärnssoldat och gick inledningsvis vakt vid det kraschade planet. Några minnesföremål med kaliber 12,9 mm som min far "hittade" när han gick vakt vid det nödlandade planet vid Toft hög finns fortfarande i min ägo".

foto: Nils Johansson

DET SER NÄSTAN LIKADANT UT!

Kulsprutegevärsvärn av typen Kg I är väldigt märkliga. Åtta-kantiga med lika många embrassyer och en ingång som ligger väldigt lågt. Men ibland är placeringen av denna hårt specialiserade värntypen ännu märkligare. Värn av denna typ placerades ofta där terrängen var besvärlig och på platser där man hade behov av flera skjutriktningar.

En nära släkting till Kg I-värnet är Ksp/F, flygfältsvärn. Värnet medgav eldgivning i åtta olika riktningar, men förutsättningen var naturligtvis tillgången till en mängd vapen.

Normalt var värnet avsett för en kulsprutegevärssomgång med normalt högst två kulsprutegevär i gruppen. Kg-värnet 1801 ligger i Pålsjö skog

precis intill järnvägsrälsen vid Pålsjö Park. Värnets placering gav möjlighet till eldgivning längs rälsens båda riktningar. Värnet får betraktas som en raritet då det endast uppfördes 17 stycken i Helsingborg/Höganäsområdet.

Översta bilden togs i samband med första inventeringen av Skånelinjen 1999 och värnet var kraftigt överväxt. Nedre bilden togs 2021 av Fredrik Rasmusson efter att det genomförts en ordentligt upprepning längs banvallens sluttningar. Värn av denna typ byggdes också vid skansar i Dalarna men då med ett litet utrymme med plats fyra man liggande. Själva stridsutrymmet var placerat något högre.

OUMBÄRLIGA PÅ SEMESTERN, BÅDE I BILEN OCH FÅTÖLJEN!

FORT & BUNKER har under åren gett ut tre populära guideböcker för alla med ett militärhistoriskt intresse! I böckerna finner du "allt" du behöver veta för att upptäcka de där spännande utflyktsmålen. Mu-

seer, utställningar, minnesstenar, regementen, flotttiljer och allt annat spännande finns med. **MILITÄR UTFLYKT** är tyvärr slutsåld med efterföljaren **HEMLIGA UTFLYKTER** finns att beställa från förlaget.

ovan: Balkspärr vid Beredskapsmuseet i Djuramossa. Bilden visar spärren i öppet läge. Till höger (utanför bilden) finns motsvarande block.

till höger: Rörligt spärrblock av typen vid Amiralsbron i Malmö, där det under andra världskriget fanns en rörlig spärr. Två av blocken har bevarats.

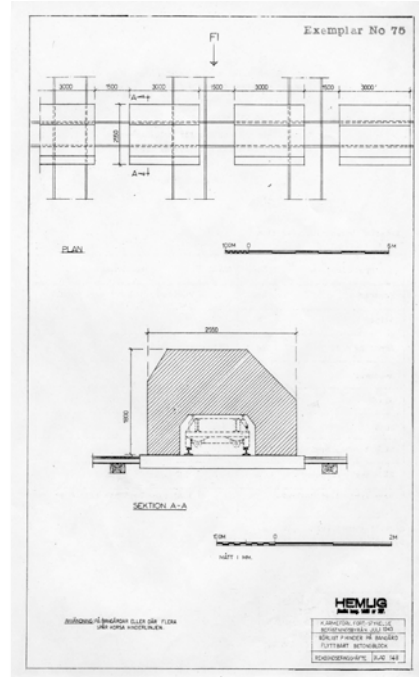

spåren. Sänktes ner och domkraftsvagnen och skenor avlägsnades. Skissen här till höger visar ett rörligt spärrblock med sin domkraftsvagn undertill. Domkrafterna förvarades dock inte i anslutning till spärren utan i ett närliggande förråd.

På många platser i landet kan man fortfarande beskåda spärrlinjer i form av stridsvagnshinder. Oftast på platser som inte ligger i omedelbar närhet till bebyggelse. I Skåne finns dock flera platser där hindren finns kvar i tätbefolkade områden, till exempel Citadellområdet i Landskrona, vid Falsterbokanalen, Vikingsberg i Helsingborg, i Stockholm vid universitetet och vid Lill-Jannskogen. I Göteborg finns lämningar vid Mölndal och i anslutning till Oscar II fort (Västra Frölunda). Men även i landskapen Dalsland, Dalarna, Värmland och Jämtland förekommer omfattande linjer med stridsvagnshinder i olika utförande.

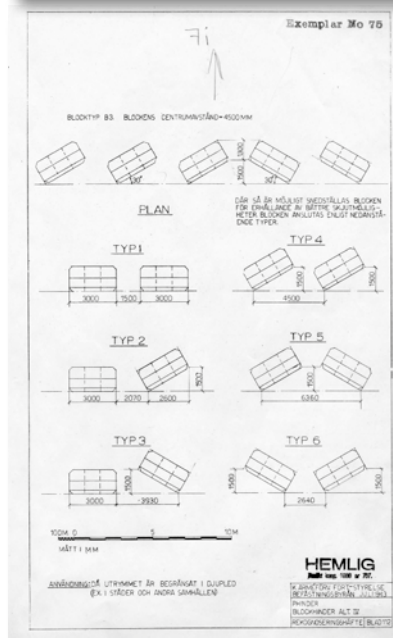
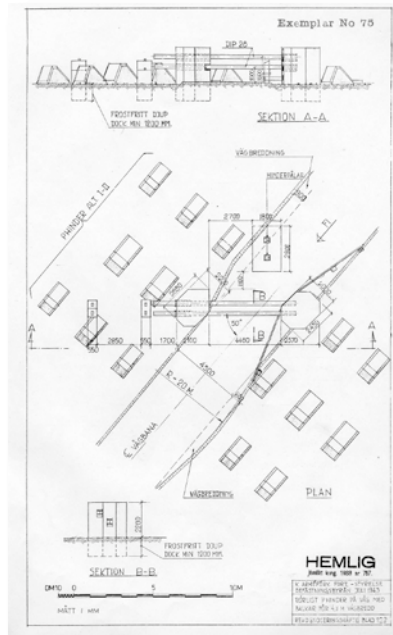
I dessa landskap uppfördes ett stort antal skansar (försvarsanläggningar) som i de flesta fall var kringgärdade av spärrlinjer med stridsvagnshinder i både sten och betong.

Även på andra håll i landet kan man finna hinder och hinderlinjer i olika omfattning och storlek. En sökning

på Google med ordet "stridsvagnshinder" gav cirka 5 700 träffar. Detta betyder nu inte att det finns så många hinder kvar, utan visar på antal inlägg och notiser som kunde hittas av sökmotorn.

Enligt boken Sveriges militär beredskap 1939 - 1945 byggdes 151 920 meter pansarhinder. Hur mycket som återstår idag är svårt att bedöma, men bara vid Falsterbokanalen finns (fanns) en sträcka på cirka 1 700 meter spärrlinje bevarad.

Del av spärrlinjen vid Falsterbokanalen.

Stridsvagnshinder på Vägga i Karlshamn före "städningen".

"Här kan det bli hotell under jorden"

Så löd rubriken i Ystads Allehanda den 11 maj 2009. Det handlade om det forna 7,5 cm kustartilleriet utanför Simrishamn. På höjderna en bit innanför kusten vid den vackra Bäckhalladalen hade batteriet funnits mellan åren 1965-1988, då avvecklingen påbörjades.

Batteriet var ett av de första av denna typ som avvecklades och blev därmed lite av ett pilotprojekt för hur man avvecklar ett "modernt" kustartilleribatteri.

Hela det gamla batteriområdet blev ganska snart naturreservat och idag ser man resterna i form av plomberingar målade i grön färg. Den gamla centralanläggningens radarbrunn är numera grillplats.

Men som alltid (nästan) dök det upp storslagna planer på vad man kunde göra med den underjordiska anläggningen. Okunskapen var stor och planerna kanske något vilda(!) "Anläggningen är jättestor. Stor som Gärnsås by. Här ska finnas sovplatser för 275 officerare, motionsrum, kök och hissar. Rummen ligger i tre våningar".

De tre männen bakom idéerna säger "- det här är en seriös idé. På flera håll i landet har liknande anläggningar fått nytt liv". Vilka anläggningar man syftade på då, 2009 är svårt att säga. Idag finns det endast tre bevarade batterier av denna typ. Egentligen är det bara ett, då två inte är komplett och ett inte visas för allmänheten. De tre är:

Batteri HU (Havstoudd, Hemsö).

Statligt byggnadsminne, ägs av Statens Fastighetsverk (SFV) och ingår i Hemsö Fästning. Visas normalt

Knappast någon lämplig konferenslokal. Det gamla ammunitionsförrådet är idag vedförråd och rastplats. Här förvarades enligt uppgift bland annat raketerna till lysraketspjäs m/50. Pjäsen användes som namnet säger för att belysa målområdet.

sett inte men visning, övernattning med mera kan bokas av grupper.

Batteri OD (Femörefortet). Ägs av Oxelösunds kommun och drivs av en museiförening och är öppet som museum sommartid. Endast centralanläggningen och en pjäs är intakta.

Den tredje är **Batteri EN 3 (Ellenabben, Aspö).** Statligt byggnadsminne, ägs av SFV. Visas i dagsläget inte. Om denna kunde man läsa om i förra numret av FORT & BUNKER.

Av det fantasifulla förslaget om hotell och konferensanläggning blev det inget. Redan 2009 tyckte Länsstyrelsen följande om förslaget:

"Där skall inte vara någon turistanläggning. Vi har köpt in marken för naturskyddsändamål och vill ju inte att där skall bli något hotell. Naturen är alldeles för värdefull". Så besöka-

ren i naturreservatet kan nu blanda sin upplevelse med grönmalade betongförslutningar, grillplats i "radarbunkern" och samtidigt njuta av en fantastisk utsikt och vacker fågelsång.

I FORT & BUNKER nummer 2/2019 fanns ett fylligare reportage om batteri Simrishamn (SI).

Utsikten ut över Hanöbukten är bedårande. Bättre grillplats får man leta länge efter.

TAGGTRÅDSKUST

Försvaret av Skåne och Blekinge. En unik bok i formatet 22 x 26 cm. 368 sidor i full fyrfärgs-återgivning. Mängder av kartor, skisser och ritningar. Unika 3D-skisser av de många värnen. Ett stort antal fotografier, både äldre och nytagna illustrerar boken. Komplet bildförteckning över linjens ALLA värn.

PRIS 445:- (Abonnentpris 355:-) porto tillkommer

kryssaren US Quincy eld mot batteriet tillsammans med slagskeppet US Nevada. Batteriet besvarade elden och sänkte därvid ett av de andra anfallande skeppen, US Cory. Vid åttatiden slogs en av kanonerna ut, en timme senare en pjäs till. Därefter tystnade batteriet. Då hade 21:orna under dagen hunnit sänka flera landstigningsbåtar och skadat flera skepp.

Nästa dag öppnade batteriet ånyo eld mot de allierade, men fick då moteld av tre kryssare tills det tystnade. Historien slutar inte ännu. Den 7 juni försöker US 1st Battalion 22nd Infantry erövra batteriet samtidigt som US 2nd Battalion försöker erövra grannbatteriet i Azeville. Båda försöken slås tillbaka massivt.

Batterichefen på Marcouf, den 33-årige Oberleutnant zur See Walter Ohmsen, begär in artillerield över sina egna försvarsställningar från Azevillebatteriet för att skydda det egna batteriet. Nästa dag upprepas erövringsförsöken efter ett massivt allierat bombardemang från artilleri, granatkastare och skepp. Nu sker en stegvis förflyttning mot batteriet och anfallet går över i en kamp man mot man i försvarsställningarna. Anfallet slås åter tillbaka efter artillerield från Azeville.

Nu avvaktar de allierade. Först erövrar Azeville så pass att Marcouf förlorar sitt eldunderstöd. Därefter går de allierade runt batteriet för att kraftsamla inför ett senare erövringsförsök. Den 12 juni upptäcks att batteriet är övergett. Natten före har batterichefen Ohmsen blivit beordrad att dra sig tillbaka. Av en batteribesättning på över 300 man återstår 78 tyska soldater som bärandes sina sårade kamrater i skydd av mörkret tar sig i säkerhet till den bakre tyska fronten. För sitt envisa försvar av Marcoufbatteriet tilldelas Ohmsen Järnkorset av första klass.

Artikelförfattaren Johan Andréé är museichef på Beredskapsmuseet i Djuramossa, norr om Helsingborg, där en av landets två bevarade 21 cm kanoner beskådas.

Här syns artikelförfattaren Johan Andréé på plats vid batteri Marcouf. Besöket skedde under ett researrangemang med FORT & BUNKER, och Johan fungerade både som reseledare och intressant guide vid batteriet.

Utisken från ett av pjäsvärnen i batteri Marcouf. Idag är det återställdabatteriet ett populärt utflyktsmål vid besök i Normandie. Två av pjäsvärnen har dock kraftiga skador efter beskjutningen 1944.

Pjäs nummer 1 här utställd vid Beredskapsmuseet i Djuramossa.